SUOMEN BIOKIERTO & BIOKAASU RY

Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, SBB, kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Haluamme esittää seuraavat huomiot ja kehitysehdotukset biokaasulaitosten näkökulmasta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ilmoituksenvaraisen eläinsuojan tai sitä pienemmän eläinsuojan yhteyteen perustettavan biokaasulaitoksen hyväksymisestä ympäristönsuojelulain mukaisessa ilmoitusmenettelyssä. Ilmoitusmenettely koskisi sellaisia eläinsuojan yhteyteen perustettavia biokaasulaitoksia, joissa käsitellään pääasiassa kyseisen eläinsuojan jätteitä. Ympäristöluvanvaraisten eläinsuojien yhteyteen perustettavat sekä eläinsuojista erilliset biokaasulaitokset säilyisivät luvanvaraisina. Lisäksi esityksellä ehdotetaan muutettavaksi jätelain säännöstä kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuudesta niin, että ilmoituksenvaraisissa biokaasulaitoksissa olisi pidettävä kirjaa jätteistä vastaavasti kuin ympäristöluvanvaraisissa biokaasulaitoksissakin. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.3.2025.

Perustelumuistiossa on arviomme mukaan tuotu hyvin esille perustelut lakimuutokselle: "*Biokaasulaitoksia koskevan muutoksen tarkoitus on sujuvoittaa biokaasulaitosten perustamista ja selventää lain tulkintaa. Muutos osaltaan tukisi hallitusohjelman biokaasua koskevien kirjausten toteutumista. Hallitusohjelmassa mainitaan esimerkiksi, että hajautettu maatiloilla tapahtuva biokaasutuotanto parantaa huoltovarmuutta sähkön, lämmön ja liikennepolttoaineiden osalta sekä parantaa lannan ravinteiden käyttökelpoisuutta ja omavaraisuutta. Hallitusohjelman mukaan biokaasutuotannon luvitusta nopeutetaan. Hallitusohjelmaan on kirjattu myös, että biokaasutuotannon kehittämistä ja aloittamista sekä biokaasun monipuolista käyttöä edistetään.*"

Nykytila on sekava

Nyt eläinsuojien yhteydessä olevalla biokaasulaitoksella voi olla kunnan myöntämä ympäristölupa, yleisen ilmoitusmenettelyn mukainen päätös (eläinsuojan yhteydessä) ja osalla ei ole mitään lupaa tai päätöstä (eläinsuojien yhteydessä oleva laitos). Osalla laitoksissa lupa perustuu jätteen ammattimaiseen tai laitosmaiseen käsittelyyn, mutta jotkut laitoksista on käsitelty osana eläinsuojaa soveltamatta jätteenkäsittelyn luvanhakuperustetta. Hallituksen

esitys ottaa esittää yleisen ilmoitusmenettelyn käyttöönottoa eläinsuojien yhteydessä oleville biokaasulaitoksille, mikä ei arviomme mukaan sujuvoita tilannetta, vaan tekee siitä entistä sekavampaa. Jatkossa ympäristölupa on edelleen mahdollinen, jos biokaasulaitos käsittelee myös muita kuin ilmoitusmenettelyssä sallittuja syötteitä. Nyt ja jatkossa ympäristölupa mahdollistaa poiketa joustamattomista eläinsuojien etäisyysvaatimuksista, mikä on ympäristönsuojelullisesti ja naapuruussuhdenäkökulmasta täysin perusteltua.

Vaihtelevat ja epäselvät menettelyt ovat johtaneet epätasa-arvoiseen lopputulokseen eri toiminnanharjoittajien näkökulmasta. Epäselvät menettelyt lykkäävät investointeja, pahimmillaan jopa estävät investoinnit. Viivästyksiä voi aiheutua paitsi biokaasulaitoksen, että myös eläinsuojan epäselvästä ympäristönhallinnollisesta menettelystä. Onkin tärkeää, että esityksessä asiaa tarkastellaan molemmista näkökulmista. Olemme saaneet tietoomme, että maatilan yhteyteen perustettavan biokaasulaitoksen toteutus on viivästynyt eläinsuojan ympäristöluvan saamisen/päivityksen viivästyksen myötä. Luvan viivästyminen koskee erityisesti aluehallintovirastojen luvittamia maatilojen biokaasulaitoksia. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen myöntää nykyisellään luvat alle 20 000 tonnin vuotuisen kapasiteetin jätteenkäsittelylaitoksille, mutta eläinsuoja on ympäristöluvanvarainen jo 6 000 tonnin vuotuisella lantamäärällä (500 lihanautaa* 12,1 m3 lietelantaa/eläin).

Maatilojen biokaasulaitosten sujuvoittamisen varmistamiseksi tarvitaan lakimuutosta sekä parempaa viranomamaisohjeistusta. Tulkintojen selkeyttämiseksi ja yhtenäisen soveltamisen varmistamiseksi SBB esittää, että osaksi rekisteröintiä laaditaan biokaasulaitosten ympäristönsuojeluohje. Pidämme tärkeänä, että toiminnanharjoittajille annetaan mahdollisuus osallistua viranomaisohjeistuksen laatimiseen.

Ratkaisuehdotuksemme: rekisteröintimenettely alle 20 000 t/a maatalouden sivuvirtoja käsitteleville biokaasulaitoksille

Tämän vuoksi SBB esittää, että maatilojen lantaa ja muita maatalouden sivuvirtoja käsittelevät biokaasulaitokset menisivät rekisteröintimenettelyyn ehdotetun yleisen ilmoitusmenettelyn sijaan. Käytännössä biokaasulaitokset käsiteltäisiin omassa menettelyssään vastaavasti kuin muidenkin ympäristöluvan- tai ilmoituksenvaraisten toimintojen energiantuotanto rekisteröidään nykyisellään. Laki rekisteröinnistä ja siihen liittyvä valtioneuvoston asetus tulee valmistella samaan aikaan, jotta lain tosiasialliset vaikutukset tiedetään sitä säädettäessä. Rekisteröintimenettelyyn liittyvä

valtioneuvoston asetus tulee kuitenkin valmistella osana lakiesitystä, jotta lailla ei aiheuteta epätoivottuja vaikutuksia. Tarkoituksenmukaisessa tilanteessa valtioneuvoston asetuksella asetetaan toiminnan päästörajat, mutta keinot jätetään toiminnanharjoittajien päätettäviksi. Toiminnanharjoittajia on hyvä konsultoida asetuksen laadinnan yhteydessä. Rekisteröintimenettely hyvällä VnA:lla on paras menettely, rekisteröintimenettely huonolla VnA:lla on huonoin menettely.

Perustelut:

1. Rekisteröintimenettelyn edut

Nykytila on sekava, mutta hallituksen esitys ei tuo siihen merkittävää parannusta. Rekisteröintimenettelyn käyttöönotto sujuvoittaisi maatilojen biokaasulaitosten ennakollista hyväksymismenettelyä ilman, että se lisäisi ympäristönsuojelullista riskiä. Päinvastoin em. sujuvoittamisella lisättäisiin mahdollisuuksia vähentää ympäristövaikutuksia.

Rekisteröintimenettelyn etuja ovat:

- nopeampi menettely (maksimissaan 60 vrk vs. ilmoitusmenettelyn maksimissaan 120 vrk),
- ennakkoon tiedossa olevat biokaasulaitoksen tekniset vaatimukset (asetuksessa selkeästi listatut vaatimukset kuten Valtioneuvoston asetuksessa keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista (1065/2017) vs. ilmoituspäätöksessä vaihtelevat vaatimukset) sekä
- alemmat viranomaismaksut, esimerkkejä:
  - Valkeakoski betoniaseman rekisteröinti 770€ [1]
  - eläinsuojan ilmoitusmenettely 1 540 €[2]
  - kunnan ympäristölupa alle 20 000 t/a jätteiden käsittelyn ammattimainen/laitosmainen käsittely eläinperäisen jätteen käsittely 2 970€ [3]

[1] https://www.valkeakoski.fi/
[2] https://www.valkeakoski.fi/
[3] https://www.valkeakoski.fi/

- AVI-lupa yli 20 000 t/a jätteiden käsittelyn ammattimainen/laitosmainen käsittely eläinperäisen jätteen käsittely 19 200€[4]
- AVI-lupa yli 35 000 t/a direktiivilaitos 25 100€.[5]

2. Eläinsuojien lainsäädäntö ei ole ajan tasalla

Eläinsuojien oletetut ympäristövaikutukset liittyvät ravinnepäästöihin, hajuun, meluun, pölyyn, toiminnassa syntyviin sivutuotteisiin, jätteisiin, jätevesiin, ilmapäästöihin (ammoniakki-, metaani- ja typpioksiduulipäästöt) sekä toiminnan järjestämisessä aiheutuvasta liikenteeseen.[6] Näistä haju- ja ravinnepäästöt ovat keskeisimmät. Hajun osalta keskeinen ympäristösuojelullinen mekanismi on Valtioneuvoston asetuksessa ilmoituksenvaraisista eläinsuojista (138/2019) mukaan nautojen eläinsuojan ja lannan varastointitilan etäisyysvaatimukset. Eläinsuojissa syntyvän lannan varastoinnista, peltolevityksestä ja käytettävistä typpimääristä on puolestaan säädetty kattavasti valtioneuvoston asetuksella (1250/2014) eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta.

Biokaasulaitoksen perustaminen vähentää hajuhaittoja verrattuna eläinsuojan lannankäsittelyn nykytilaan. Eläinsuojien vaatimuksissa hajuhaittojen minimointi ja tästä johdetut etäisyysvaatimukset ovat ylimitoitettuja tilanteissa, joissa sivuvirrat käsitellään biokaasulaitoksessa. Jo nyt on mahdollista rakentaa ympäristölupaperusteinen maatalouden biokaasulaitos lähelle naapuria, mutta eläinsuojan ilmoitusmenettely määrittää etäisyysvaatimuksen satojen metrien päähän. Nykytasoiset eläinsuojien vaatimukset eivät huomioi lannan ja maatalouden sivuvirtojen biokaasulaitoskäsittelyn tuomia mahdollisuuksia ja etuja. Nyt hallituksen esitys loisi käytännössä rajoituksia ja vaikeuttaisi ottaa käyttöön lannankäsittelyn hyviä käytänteitä.

Ravinnepäästöjä, olivatpa ne sitten lanta- tai mädätejäännöspohjaisia, hallitaan jo nyt tehokkaasti nitraatti- ja fosforiasetuksilla, eikä asetus eläinsuojista tuo tähän merkittävää lisää päällekkäisenä sääntelynä.

Esitämme lisäksi seuraavat täsmennykset perustelumuistioon ympäristövaikutusten osalta:

[4] https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2024/20240391
[5] https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2024/20240391
[6] Lähde: Muistio YM 17.1.2019 - ehdotus valtioneuvoston asetukseksi ilmoituksenvaraisista eläinsuojista.

- Mädätejäännöstä ei levitä veden kyllästämään maahan, koska se on kielletty nitraattiasetuksella ja lisää myös riskiä maantiivistymiselle.
- Pohjavesialueelle sijoitettavat biokaasulaitokset tarvitsevat aina ympäristöluvan ympäristönsuojelulain 28 §:n mukaisesti
- Biokaasulaitoskäsittely ei muuta merkittävästi lannan määrää, mutta separointi, eli nestemäisen ja kiintoaineksen erottaminen toisistaan, on yleisempää biokaasulaitosten yhteydessä ja se mahdollistaa erityisesti fosforipitoisen kiintoaineen kuljettamisen kauemmaksi.

3. Ravinteiden kierrätyksen tehostaminen

Perustelumuistion kirjaus: *" Ehdotus koskisi sellaisia biokaasulaitoksia, jotka käsittelevät kyseisessä eläinsuojassa syntynyttä lantaa sekä tiettyjä muita jätteitä. Laitos voisi käsitellä myös maa- ja metsätaloudessa syntyvästä ympäristölle ja terveydelle haitattomasta luonnonaineksesta koostuvaa jätettä. Ilmoituksenvaraisessa biokaasulaitoksessa ei saisi käsitellä käymälävesiä eli mustia jätevesiä "*

SBB:n mielestä ei ole tarkoituksenmukaista rajata syötteitä hallituksen esityksen mukaisesti ainoastaan tilan omaan lantaan ja sivuvirtoihin sekä tilan ulkopuolisille maa- ja metsätaloudessa syntyneille haitattomien luonnonaineksesta koostuville jätteille. Nykyisellään yhdellä tilalla voi olla useita erillisiä eläinsuojia, joten esitetyn mukaisena ilmoitusmenettely ei sallisi tilan omien lantojen käsittelyä omassa biokaasulaitoksessa. Tämä Lakiesitys luo rajoituksia myös eri tiloilta tulevien lantojen käsittelylle ja tilojen väliselle yhteistyölle. Tämä omalta osaltaan parantaisi paikallisella tasolla ravinteiden kierron optimointia ja hallintaa, joka on myös yksi hallitusohjelman tavoitteista. Jos esitys rajataan vain oman tilan syötteisiin, tämä hyöty jää saavuttamatta. Esitetty lakimuutos kuitenkin mahdollistaisi etäisyysvaatimusten kiertämisen hakemalla biokaasulaitokselle ympäristölupaa myös muualta tulevan lannan käsittelyyn. Silloin biokaasulaitos käsiteltäisiin erillisellä ympäristöluvalla, vaikka sijaitsisikin eläinsuojan lähellä.

Käsiteltäessä usean tilan lantoja, niin on tärkeä huomioida eläintautiriskit. Maatilojen biokaasulaitosten rekisteröintimenettelyä koskevaan asetukseen voisi täsmentää tarkemmat määräykset eläintautiriskin välttämiseksi ja minimoimiseksi tilanteessa, jossa lantaa tulee usealta tilalta. Asetuksessa voisi olla vaatimus toimintaohjeen laatimisesta ja sen

liittämisestä osaksi rekisteröinti-ilmoitusta. Esimerkiksi polttolaitosten rekisteröintiä[7] koskevassa asetuksessa on seuraava vaatimus: *"Toiminnanharjoittajan on laadittava poikkeuksellisia tilanteita varten toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelman tulee sisältää vähintään ohjeet toimenpiteistä polton ja erotinlaitteiden häiriötilanteiden sekä öljy- ja kemikaalivahinkojen varalle. Toimintasuunnitelma on toimitettava ympäristöluvan hakemisen yhteydessä lupaviranomaiselle tai rekisteröinti-ilmoituksen jättämisen yhteydessä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Toimintasuunnitelma on pidettävä ajan tasalla."* Vastaava vaatimus voisi olla biokaasulaitoksille eläintautiriskien osalta.

Huomion arvoista on myös se, että nyt lakimuutosesitys ei sujuvoittaisi sellaisten maatilojen ympäristöluvituskäytänteitä, jotka eivät ole eläinsuojien yhteydessä. Tällaisia ovat esimerkiksi pelkästään ylijäämärehua ja nurmea käsittelevät laitokset. Näiden laitosten osalta syötteissä ei ole merkittäviä riskejä, kuitenkin niiltä vaaditaan nyt aina ympäristölupaa, jonka hinta on tuhansia euroja. Sujuvoittamista ei tapahtuisi myöskään niille pienehköille biokaasulaitoksille, jotka sijaitsevat valtion viranomaisen ympäristöluvittamien eläinsuojien yhteydessä. Lakiesitys siis jättää suuren osan maatalouden biokaasulaitoksista sujuvoittamismenettelyn ulkopuolelle.

Nämä molemmat epäkohdat korjaantuisivat sillä, että yksinkertaisesti alle 20 000 tonnia vuodessa agribiomassoja käsittelevät biokaasulaitokset siirrettäisiin rekisteröintimenettelyyn.

Lisätiedot

Anna Virolainen-Hynnä
Toiminnanjohtaja, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
Eteläranta 10, 00131 Helsinki, Finland +358 400 987 805 | anna.virolainen-hynna@biokierto.fi

[7] Valtioneuvoston asetus keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista 1065/2017